

СТАН ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ВІЙСЬКОВІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ

У статті проведено аналіз сучасного стану використання дистанційного навчання (ДН) у вищих навчальних закладах у системі Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ і Міністерства надзвичайних ситуацій України. Основою для дослідження послужили Веб-сторінки цих закладів.

У результаті дослідження зроблено короткий огляд вітчизняної літератури з цієї тематики, виявлено основні заклади, які вже мають певний доробок у цій сфері, описано стан впровадження дистанційного навчання у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності.

Ключові слова військова школа, дистанційне навчання.

В статье проведен анализ современного состояния использования дистанционного обучения (ДО) в высших учебных заведениях в системе Министерства обороны Украины, Министерства внутренних дел и Министерства чрезвычайных ситуаций Украины. Основой для исследования послужили Веб-страницы этих заведений.

В результате исследования сделан краткий обзор отечественной литературы по этой тематике, выявлены основные учреждения, которые уже имеют определенный задел в этой сфере, описано состояние внедрения дистанционного обучения во Львовском государственном университете безопасности жизнедеятельности.

Ключевые слова военная школа, дистанционное обучение.

The article deals with the current state analysis of distance learning (DL) implementation at higher schools in the system of Ukrainian Ministries of Defence, Internal Affairs and Emergency Situations. Web-pages of these schools are the basis for the research.

During the research a short review of the home literature on the subject is provided, the main higher schools having a certain experience in the given sphere are revealed, the conditions of implementing distance learning at Lviv State University of Life Safety are described.

Keywords military school, long-distance learning.

Протягом останнього десятиліття в Україні спостерігається зростання популярності дистанційного (ДН). Результати впровадження нової форми навчання у середніх і вищих навчальних закладах України представлено в матеріалах Міжнародної конференції "Дистанційна освіта України", яка відбулася 2-4 листопада 2011 року у Харківському національному авто-дорожньому університеті [1], а також на Веб-сторінці цього університету у формі вебінарів за участю провідних спеціалістів одинадцяти вищих навчальних закладів (ВНЗ) нашої країни [2].

Мета статті – провести аналіз стану використання ДН у вищих навчальних закладах у системі Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ і Міністерства надзвичайних ситуацій України та детальніше описати результати впровадження нових технологій навчання у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності (ЛДУ БЖД).

Дистанційне навчання, на нашу думку, – це «організований за певними темами, предметами навчальний процес, який передбачає активний обмін інформацією між розділеними в просторі і часі студентами, викладачами і навчальними матеріалами, за якого максимально використовуються сучасні засоби нових інформаційних технологій і засоби масової комунікації – звичні для нас телефон, факс, радіо, телебачення, в тому числі кабельне, а також аудіо-, теле- і відеоконференції, засоби мульті- і гіпермедіа, комп'ютерні телекомунікації та ін.» [3, с. 379].

Матеріалом дослідження послужили Веб-сторінки вищих навчальних закладів у системі згаданих міністерств, а саме: Національного університету оборони України;

Харківського військового університету повітряних сил імені Івана Кожедуба; Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка; Національної академії внутрішніх справ; Львівського державного університету внутрішніх справ; Національного університету цивільного захисту України, Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, а також дисертації, посібники, окремі публікації, які видані працівниками цих навчальних закладів.

У процесі дослідження виявлено, що на Веб-сторінках чотирьох навчальних закладів вже є рубрики, присвячені дистанційному навчанню [4; 5; 6; 7]. Наприклад, п'ять кафедр і один центр Національної академії внутрішніх справ [4] створили свої перші дистанційні курси (ДК), а саме:

Кафедра кримінального процесу

- Судові та правоохоронні органи України Кримінальний процес (Загальна частина)

Кафедра кримінології та кримінально-виконавчого права

- Кримінально-виконавче право

Кафедра теорії та історії держави і права

- Історія вчень про державу і право

Кафедра інформаційних технологій

- Інформаційне забезпечення правоохоронних органів

Кафедра адміністративного права і процесу

- Адміністративна відповідальність

Спеціальний миротворчий центр

- On-line тестування англійської мови

На Веб-сторінці Львівського державного університету внутрішніх справ [5] розміщено три дистанційні курси:

- пробне навчання (тестовий курс, щоб навчитись працювати з програмою);

- курс підвищення кваліфікації;

- іноземна мова (тестові завдання для перевірки стартового рівня знань з англійської мови студентів юридичного факультету).

Вже тривалий час використовуються у навчальному процесі дистанційні курси у Національному університеті цивільного захисту України [6], наприклад:

- спеціальне навчання (проекування систем пожежегасіння, пожежної сигналізації, повідомлення про пожежу та управління евакуацією людей, протидимний захист, передача тривожних сигналів, пристроїв захисту від блискавки, вогнезахисного оброблення);

- підготовчі курси для абітурієнтів: математика, біологія, історія;

- мовна підготовка: тести з української, англійської і французької мов.

Всі дистанційні курси працівники цих вищих навчальних закладів укладають на основі віртуального навчального середовища (ВНС) Moodle, що дасть можливість при потребі обмінюватися навчальними матеріалами.

У Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності також приділяється велика увага впровадженню нових технологій навчання в освітній процес. З цією метою, починаючи з 2001 р. в університеті розпочалася робота над створенням електронної бібліотеки навчальних матеріалів з різних дисциплін, з 2004 р. – лабораторії дистанційного навчання, з 2008 р. – віртуального університету, а з 2009 р. – лабораторії комбінованого навчання.

Зараз на Веб-сторінці віртуального університету при ЛДУ БЖД [7] розміщено понад 60 дистанційних курсів з різних дисциплін на ВНС Moodle і 8 ДК на основі ВНС ILIAS.

В Інтернеті розміщено багато інформації про дисертації, посібники, окремі публікації, які видані працівниками навчальних закладів трьох згаданих вище та інших міністерств, що стосуються дистанційного навчання. Наприклад, у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності виконана докторська дисертація на тему «Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки» [4] у 2008 р., у Військовому інституті Київського національного університету імені Тараса Шевченка – дві кандидатські

дисертації, відповідно, «Застосування сучасних інформаційних технологій у процесі вивчення тактичних дисциплін курсантами вищих військово-навчальних закладів» [8] у 2005 р. і «Методика застосування засобів дистанційного навчання у процесі вивчення військово-технічних дисциплін» у 2009 р.[9].

Система дистанційного навчання у Збройних силах України, моделі, форми впровадження, концепції, перспективи розвитку, засоби ДН у військово-технічній підготовці курсантів і студентів, оцінки ефективності курсу у системі ДН військового призначення описано в посібниках, статтях науковців Національного університету оборони України. Харківського військового університету повітряних сил імені Івана Кожедуба, Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національної академії внутрішніх справ [10; 11; 12, с. 35-41; 13; 14; 15] та інших військових закладів.

Важливе значення має організація підготовки кадрів для впровадження нової форми навчання в освітніх закладах України. Основними центрами такої підготовки у нашій країні є Український інститут інформаційних технологій в освіті, Проблемна лабораторія дистанційного навчання Національного технічного університету „Харківський політехнічний інститут”, Міжнародний науково-навчальний центр ЮНЕСКО; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Перспективним, на нашу думку, є включення до навчальних програм курсантів і студентів магістерського рівня лекцій з теорії дистанційного навчання та виконання практичних робіт, під час яких вони мають можливість створити власний дистанційний курс, що проводиться у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності.

Розглянемо детальніше зміст і завдання навчальних матеріалів дисципліни «Теоретичні основи дистанційного навчання», яка впроваджена в ЛДУ БЖД з 2009-2010 навчального року.

Ця дисципліна обсягом 108 год. складається з 7 лекцій на базі однойменного посібника [16] та інших додаткових матеріалів, а також 15 практичних занять. У першій – третій темах посібника розглянуто теоретико-методологічні засади дистанційного навчання, у четвертій – шостій темах – тенденції розвитку ДН в Україні та за кордоном і в сьомій темі – економічну ефективність і перспективи впровадження дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України.

Посібник створено на основі нашої докторської дисертації [3]. На матеріалі посібника укладено дистанційний курс на Веб-сторінці Львівського державного університету безпеки життєдіяльності [7] на основі віртуального навчального середовища ILIAS, який можна використовувати, як додатковий навчальний матеріал, для денного або комбінованого, а також, як основний навчальний матеріал, для дистанційного навчання.

Основні завдання вивчення дисципліни: ознайомити курсантів, студентів з напрямками досліджень з теорії і практики дистанційного навчання в Україні; провести аналіз історії його розвитку на прикладі країн Європи та Північної Америки; представити основні категорії і поняття дистанційного навчання; розглянути ранні і сучасні теорії ДН у світовій педагогіці, покоління і моделі організації дистанційного навчання; основні компоненти його організації; проаналізувати стан розвитку дистанційного навчання за кордоном; запропонувати варіант економічного аналізу ДН на прикладі вітчизняних і закордонних освітніх закладів; показати роль маркетингових досліджень при запровадженні дистанційного навчання.

Вивчивши теми лекцій дисципліни „Теоретичні основи дистанційного навчання”. курсант або студент повинен знати: предмет, мету і завдання курсу; основні напрями досліджень з теорії і практики дистанційного навчання; коротку історію розвитку кореспондентського, відкритого і дистанційного, а також електронного навчання; визначення основних термінів з дистанційного навчання; значення синонімів основних термінів з цієї тематики; класифікації теорій дистанційного навчання та їх суть; варіанти визначень поняття модель; різні підходи до класифікації поколінь моделей дистанційного навчання; періоди розвитку ДН та їх особливості; основні складові частини організації дистанційного навчання та їх значення; особливості розвитку дистанційного навчання в Європі і Північній Америці:

основні їхні центри дистанційного навчання; форми дистанційного навчання, які практикуються у ВНЗ Європи та Північної Америки; критерії ефективності впровадження дистанційного навчання у ВНЗ; маркетинг стосовно дистанційного навчання; особливості комбінованого навчання.

Цей курс професійно зорієнтований на здобуття таких умінь: виявляти нові джерела інформації та відносити їх до певного напрямку дослідження; визначати етапи розвитку ДН залежно від економічного становища країни; правильно використовувати терміни з галузі дистанційного навчання; класифікувати покоління моделей ДН; виділяти особливості кожного періоду і покоління моделей дистанційного навчання; вміти використати закордонний досвід у вітчизняній практиці розвитку дистанційного навчання; проводити аналіз ефективності ДН з точки зору навчального закладу і студента, а також розуміти суть комбінованого навчання.

Для ознайомлення викладачів, курсантів і студентів нашого та інших навчальних закладів з роботою у ВНС Moodle, колективом авторів нашого університету підготовлено та опубліковано навчально-методичний посібник „Віртуальний університет” [17]. У посібнику розглянуто методику створення електронних навчальних курсів та інші засоби віртуального навчального середовища Moodle, які дають змогу розширити методичні можливості електронних навчальних курсів. Наведено короткий опис створення Веб-ресурсів засобами редактора DreamWeaver MX. Під час практичних занять цього посібника достатньо, щоб зрозуміти призначення інструментарію ВНС під час укладання дистанційного курсу. Для того щоб прискорити укладання матеріалів курсу з англійської мови курсантами і викладачами кафедри іноземних мов та технічного перекладу, які вже мають досвід укладання ДК у віртуальному навчальному середовищі PLIAS і Moodle, було запропоновано створити додаткове методичне забезпечення для практичних занять з цієї дисципліни. У результаті спільної праці курсантів і викладачів розроблено окремо методичні вказівки для укладання текстового матеріалу курсу, окремо для звукових і відео файлів [18, с. 303-304].

Із проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. В Україні вже багато ВНЗ мають у своєму розпорядженні апаратне і програмне забезпечення, необхідне для впровадження нових технологій навчання; створено поки що невелику кількість дистанційних курсів та інших матеріалів, які можна використовувати як елементи дистанційного навчання курсантів і студентів.

2. Впровадженням нових технологій в освітніх закладах в основному зайняті викладачі інформатики. Для активнішого використання ДН потрібні спеціально підготовлені викладацькі кадри з різних дисциплін. Поряд з підготовкою їх після закінчення вищого навчального закладу, можна організувати таку підготовку під час навчання майбутніх спеціалістів у ВНЗ, включивши у навчальний план для курсантів і студентів старших курсів згадані вище курси лекцій, практичні заняття, тобто вести підготовку організаторів впровадження нових технологій для вищих навчальних закладів України.

3. Запропоновані викладачами ЛДУ БЖД матеріали для лекційних і практичних занять з дисципліни «Теоретичні основи дистанційного навчання» сприяють прискоренню процесу укладання дистанційних курсів і можуть бути рекомендовані для всіх навчальних закладів в системі згаданих вище міністерств.

4. Такий вид підготовки кадрів для організації дистанційного навчання поряд з роботою згаданих вище основних вітчизняних закладів з підготовки та перепідготовки координаторів дистанційного навчання, системних адміністраторів, розробників дистанційних курсів та інших спеціалістів з дистанційного навчання дасть можливість швидко і ефективно впровадити нову форму навчання в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Збірник наукових праць. – Х.: «Міськдрук», 2011. – 399 с.
2. Записи Вебінарів конференції "Дистанційна освіта України" UkrEL 2011. – Режим доступу до Веб-сторінки: <http://community.khadi.kharkov.ua/elearning2011/index.php/vebinarykonf>. – Заголовок з екрана, 2011.

3. Шуневич Б. Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки. Дис. ... докт. пед. наук: 13.00.01 / Ін-т вищої освіти АПН України. – К., 2008. – 509 с.
4. Національна академія внутрішніх справ. – Режим доступу до Веб-сторінки: <http://www.naiu.kiev.ua/moodle/>. – Заголовок з екрана, 2011.
5. Львівський державний університет внутрішніх справ. – Режим доступу до Веб-сторінки: <http://moodle.lvduvs.edu.ua/>. – Заголовок з екрана, 2011.
6. Національний університет цивільного захисту України. – Режим доступу до Веб-сторінки: <http://academy.apbu.edu.ua/dl/>. – Заголовок з екрана, 2011.
7. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. – Режим доступу до Веб-сторінки: <http://ubgd.lviv.ua/moodle/>. – Заголовок з екрана, 2011.
8. Каленський А.А. Застосування сучасних інформаційних технологій у процесі вивчення тактичних дисциплін курсантами вищих військових навчальних закладів. Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Нац. аграрн. ун-т. – К., 2005. – 20 с.
9. Лукін В.С. Методика застосування засобів дистанційного навчання у процесі вивчення військово-технічних дисциплін. Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Укр. інж.-пед. акад. – Х., 2009. – 20 с.
10. Сумцов Д.В. Дистанційне навчання. Основи, концепції, перспективи / Д.В.Сумцов, І.О. Романенко, В.В.Калачова, О.П. Сук – Харків: НГУ "ХП", 2010. – 284 с.
11. Лукін В.С. Засоби дистанційного навчання у військово-технічній підготовці курсантів (студентів): Навчальний посібник / В.С. Лукін. – К.: ПП „Графіка і Дизайн”, 2008. – 110 с.
12. Рябцев В.В. Модель дистанційного навчання у Національному університеті оборони України // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. – К.: НУОУ. – 2009. – № 1(4). – С. 35-41.
13. Бугайчук К. Дистанційне навчання у вищих навчальних закладах МВС: сучасні проблеми та форми впровадження // Впровадження електронного навчання в освітній процес: концепції, проблеми, рішення: Міжн. інтернет-конф., 21–22 жовтня 2010 р. – Режим доступу до Веб-сторінки: <http://conf.fizmat.tnpu.edu.ua/?p=72>. – Заголовок з екрана, 2011.
14. Романенко І.О. Модель комплексної оцінки ефективності курсу у системі ДН військового призначення / І.О. Романенко, О.П. Бабенко, І.В. Рубан, В.В. Калачева. – Режим доступу до Веб-сторінки: http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/soi/2011_4/roman.pdf. – Заголовок з екрана, 2011.
15. Безносюк О.О. Система дистанційного навчання у Збройних силах України: концептуальний обрис / О.О. Безносюк. – Режим доступу до Веб-сторінки: http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/Znrviknu/2010_25/Zbirnik_25_23.pdf. – Заголовок з екрана, 2011.
16. Шуневич Б. Теоретичні основи дистанційного навчання. Навч. посібник. – Львів: Вид-во НУЛП, 2009. – 200 с.
17. Віртуальний університет: Навч.-метод. посібник / М. Козяр, О. Зачко, Т. Рак. – Львів: Львів. Держ. ун-т безпеки життєдіяльності, 2009. – 168 с.
18. Шуневич Б. Методичне забезпечення для практичних занять з дисципліни «Теорія і практика дистанційного навчання» // Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні: Збірник матеріалів V міжвузівської науково-технічної конференції науково-педагогічних працівників, м. Львів, 15 березня – 31 квітня 2010 року. – Львів: Вид. відділ Інституту підприємництва і прогресивних технологій, 2010. – С. 303-304.

Без рецензії.

Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – К.: ВІКНУ, 2012. – Вип. №35. – 317 с.

У збірнику опубліковано статті вчених, науково-педагогічних працівників, ад'юнктів і здобувачів інституту та інших ВНЗ і наукових установ, в яких розглядаються актуальні проблеми з техніки, інформаційних технологій, системного аналізу, воєнної безпеки, географії, менеджменту та педагогіки перш за все у сфері оборони, національної безпеки та оборонно-промислового комплексу.

Голова редакційної колегії:

Ленков С.В. доктор технічних наук, професор;

Члени редакційної колегії:

Вишнівський В.В. доктор технічних наук, доцент;
Жердєв М.К. доктор технічних наук, професор;
Замаруєва І.В. доктор технічних наук, професор;
Зубарєв В.В. доктор технічних наук, професор;
Лепіх Я.І. доктор фізико-математичних наук, професор;
Лісова С.В. доктор педагогічних наук, професор;
Маслов В.С. доктор педагогічних наук, професор;
Марушкевич А.А. доктор педагогічних наук, професор;
Мокрицький В.А. доктор технічних наук, професор;
Науменко М.І. доктор технічних наук, професор;
Ободовський О.Г. доктор географічних наук, професор;
Пономаренко Л.А. доктор технічних наук, професор;
Плахотнік О.В. доктор педагогічних наук, професор;
Сніжко С.І. доктор географічних наук, професор;
Толубко В.Б. доктор технічних наук, професор;
Шарій В.І. доктор військових наук, професор;
Шворов С.А. доктор технічних наук, с.н.с.;
Шевченко В.О. доктор географічних наук, професор;
Шищенко П.Г. доктор географічних наук, професор;
Ягупов В.В. доктор педагогічних наук, професор.

Редакційна колегія прагне до покращення змісту та якості оформлення видання і буде вдячна авторам та читачам за висловлювання зауважень та побажань.

Зареєстровано Міністерством юстиції України, свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації - серія КВ № 11541 – 413Р від 21.07.2006 р.

Відповідно до постанови ВАК України від 16.12.09 р. № 7-08/6-з «Збірник наукових праць ВІКНУ імені Тараса Шевченка» внесено до переліку наукових фахових видань із технічних, географічних та педагогічних наук, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Затверджено на засіданні вченої ради ВІКНУ від 19.01.2012 р., протокол № 10.

Відповідальні за макет: Відповідальність за новизну і достовірність наведених результатів, тактико-технічних та економічних показників і коректність висловлювань несуть автори. Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів. Усі матеріали надруковані в авторській редакції.
Електронна версія всіх Збірників (починаючи з №17) розміщені на сайті бібліотеки ім. В. Вернадського.

Адреса редакції: 03689, м. Київ, вул. Ломоносова, 81 тел./факс +38 (044) 521 – 32 – 99
Наклад 300 прим. 239 – 32 – 10

Ел.адреса: lenkov_s@ukr.net

Офіційний сайт Військового інституту: www.mil.univ.kiev.ua

СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ І ВОЄННА БЕЗПЕКА

Бабіч О.М. Визначення основних засобів впливу зарубіжних ЗМІ на цільову аудиторію напередодні виборів до органів державної влади.....	131
Винярський Я.Я. Алгоритм навчання розпізнаванню ситуацій зміни стану безпеки державного кордону.....	137
Гунченко Ю.О. Моделювання процесу придбання і втрати навичок проведення роботи фахівцями підрозділів постійної готовності.....	149
Жарков Я.М., Демцов А.А. Динаміка інформаційно-психологічного впливу міжнародних терористичних організацій на суспільство в засобах масової інформації..	152
Замаруєва І.В., Коваль М.А. Аналіз завдань інформаційно-аналітичної діяльності в структурних підрозділах Збройних Сил України.....	160
Ленков С.В., Пампуха І.В., Іващенко А.М., Різник В.В. Аналіз існуючих моделей забезпечення рівня воєнної безпеки держави.....	166
Присяжнюк М.М., Жук А.В. Щодо перспектив створення системи забезпечення інформаційної безпеки України.....	175
Телелим В.М., Рось А.О. Пунда Ю.В. Проблеми функціонування системи стратегічного управління підготовкою держави до оборони: інформаційний аспект....	181
Шарий В.І., Невольніченко А.І., Гришин С.П. Безпека «складної» системи на ґрунті системного підходу.....	191
Шишанов М.О., Котляр С.С., Деркач І.І., Момот Р.А. Аналіз структури системи державних випробувань зразків БТОТ та існуючого методичного апарату забезпечення їх проведення.....	197

ПЕДАГОГІКА

Kazimierz Jankowski, Edward Jarmoh. Migration of polish students and workes – as a designe of modernity.....	203
Артемів В.Ю., Литвиненко Н.І. Підготовка кадрів іноземних правоохоронних органів та спеціальних служб.....	207
Безносюк О.О., Прохоров О.А. Педагогічні умови формування ціннісних орієнтацій особистості.....	212
Вовчаста Н.Я. Система підготовки фахівців пожежної безпеки на західноукраїнських землях.....	216
Вознюк О.В., Кубіцький С.О. Аналіз педагогічної дійсності.....	222
Грибок О.П. Проблема формування професійної культури у майбутніх фахівців в умовах інформатизації освіти.....	229
Гудим В.І., Шуневич Б.І. Стан впровадження дистанційного навчання у вищій військовій школі України.....	234
Дуднік Н.Ю., Златніков В.Г. Педагогічні умови навчання курсантів професійно-орієнтованого аудіювання.....	239
Іванна Шубина. Результати обучения и способы их оценивания в высшей школе.....	243
Ломакович В.Я. Педагогічні умови формування ціннісних орієнтацій особистості.....	250
Науменко М.І., Приходько Ю.І. Інноваційний підхід до якості вищої військової освіти.....	254
Письменна О.О., Кирда А.Г. Навчання міжкультурної комунікації у пропесі іншомовної підготовки.....	261
Попко І.А. Розвиток професійного дистанційного навчання у Франції.....	272
Рашковська В.І. Духовний розвиток майбутнього вчителя: стан дослідженності теоретичних основ проблеми.....	276
Семенова А.В. Сучасний освітній простір: постнекласичний погляд.....	282